

Előfizetési feltételek:
 helyben házhoz hord-
 va vagy vidékre postán
 küldve
 Egész évre 6 ft — kr
 Fél évre 3 ft — kr
 Negyedévre 1 ft 50 kr

Hirdetések díja:
 □ centiméterenként 3
 kr. Kereskedők és gyár-
 rosok külön árkedvez-
 ményben részesülnek.
 Bélyegdíj 30 kr.

Nyilttér sora 20 kr.

KÖZÉRDÉK

POLITIKAI, TÁRSADALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI LAP.

Megjelenik hetenkint kétszer: csütörtökön és vasárnap.

Szerkesztői iroda

és
 kiadóhivatal:

CIRNER és LINGNER
 Főter 38. szám alatt,
 hova ugy a lap szelle-
 mi részét illető köz-
 lemények, mint az
 előfizetések és
 hirdetések bér-
 mentesen küldendők.

Kéziratok nem adat-
 nak vissza.

Glosszák.

— Apponyi gróf somorjai beszédéhez.

Budapest, aug. 28.

A somorjai megnyilatkozáson egészben véve valami mélabús rezignáció vonul végig. Akárcsak azt hirdetné: Ime, alkonyodik a nemzeti párt egén. A vezér szinte elparentálja hajdan erős táborát és nagyszabásu tetemrehívást rendez fölötte. Néhány hónappal a kassai beszéd után Apponyi immár levonja az „élő tiltakozás” végső konzekvenciáit. Remény, bizalom nélkül indul a döntő ütközetbe. Nyiltan latolgatja a vereség, a katasztrófa eshetőségeit. „Ha elbukik a nemzeti párt, vele bukik a 67 es kiegyezés is” — oda konkludál a somorjai beszéd.

Hanem azért utolsó harczi riadója is még egyszer fegyver alá szólítja a kiegyezés összes álhiveit és rossz barátait. Látható szorgalommal ugy csoportosította eszmemenetét, mintha csak azt mondaná: A kiegyezés sehogy sem kell, mert minden kiegyezés rossz, ha csak én nem csinálom; egy kis jó csak ugy származik belőle, ha az ön-

álló vánterületet létesítjük. Ugron pártlapja sietett is a somorjai szöveg után akként üdvözölni a nemzeti párt vezérét, mint aki obstrukciót készül csinálni a gazdasági kiegyezésnek és szívvel-lélekkel csatlakozni a gazdasági önállóság intranzigens híveihez.

Ami a beszéd többi részét illeti, elég legyen annak konstataciója, hogy amilyen igazságtalan a szabadelvűpárttal szemben, ép annyi kimélettel hallgat az ultramontán fanatikuskokról. Apponyi gróf — sajnos — egy szóval sem tisztázta helyzetét a néppárttal szemben. Akárcsak ebbe akarná megvetni reménye utolsó horgonyát... De térjünk át a fuzióra. És itt tisztázunk mindenk előtt a helyzetet.

A józan hazafiak nagy része szívesebben látná Apponyi gróft a tettek mezején érvényesülni, mintsem hogy tovább is a sivar tagadásban fecsérelje el összes erejét, — ami azonban korántsem jelenti azt, hogy a nemzet, vagy annak többsége: a szabadelvű párt, nem akarna, vagy nem tudna elleni a nemzeti párt pozitív közreműködése nélkül.

A helyzet ma távolról sem hasonlít

ahhoz, amely több mint 20 évvel ezelőtt, a Tisza-féle fuzió idejében, uralkodott. Az országgyűlési többség akkor emberekben, eszmékben, közhittelben egyaránt a végét járta. A nemzet egész hangulata, ugyszinte főképp az ország züllött fináncziái a gyökeres átalakulást sürgették. A rendszer-változás akkor annál könnyebb, annál természetesebb volt, mert a gyöngye többséggel szemben ott állott egy életerőtől duzzadó, tehetségeiben, népszerűségben bővelkedő ifjú ellenzék, melynek vezérében épp ugy megvolt a kormányrajutás minden előfeltétele, miként az uralkodó pártban a hanyatlás minden szimptomája.

Vajjon a mai helyzet ugyanazt a képet mutatja-e, vagy annak éppen ellenkezőjét? Most egy önmagából megmegifjodó, nagymultu és szép jövőjü országos többség áll szemben egy desperalt, eszmékből és népszerűségből kikopott, feldarabolt ellenzékkel. Felfrissítésre, megerősítésre a szabadelvű többség nem szorult, ha érte a legesekélyebb megalakuvást követelik tőle.

A szétfosló nemzeti párt használ-

TÁRCZA.

Költemények.

(Mutatvány szerzőnek novemberben megjelenendő II. verskötetéből.)

A halál után.

Egykor kiég a láng szivemben,
 Mely most még éltet, melegít;
 Örök dermedés rabul ejti
 Véremnek forró cseppjeit.

Álomtalan lesz majd az éjjel,
 És rája nem jön virradat —
 Szegény poéta mélyen alszik
 Virágos, csöndes hant alatt.

És elfelednek! Oh, ha egyszer
 Elzengé búcsuzó dalát:
 Ki keresné még akkor is fel
 Az erdők meghalt madarát?

Ha életemmel nem törődtek,
 Hát hagyjanak békét nekem!
 Te egyedül majd ugy is eljössz,
 Egyetlen, édes gyermekem.

Mint könnyező szobor, busongva
 Megállsz a csöndes sir felett,
 És zokogod: „szegény apácskám!
 Mi végtelenül szeretett!”

Elmondom . . .

Elmondom, hol keress,
 Ha egyszer nem leszek ezen a világon;
 Hol fogsz rám találni,
 Egyetlen gyermekem, édes gyöngyvirágom.

Hasztalan keresnél
 Virághervadásban, hulló falevélben;
 Szavamat se hallod
 Boros őszi tájon átzokogó szélben.

Meglátod tavasszal
 A legszebb pillangót, melynek nincsen mása,
 Az lesz az én lelkem
 Hozzád vissza küldött édes sóhajtása!

A rózsafelhőt . . .

A rózsafelhőt fenn az égen
 Merengve sokszor nézem én;
 Mint boldog álom száll az űrben
 Suhanva lágyan, könnyedén.

A rózsafelhő fenn az égen
 Ki tudja, hogy miről tanít?
 Tán a teremtés kéri vissza
 Bűbajos gyermekálmait! . . .

Szabó Jenő.

Magyarokról és románokról.

Az elmúlt napokban nagyszámu romániai magyar nézte meg az ezredéves kiállítását. Iparos volt köztük a legtöbb; de ezek leg-

nagyobb része iskolázott, világlátott, értelmes ember volt, s világos itéletükkel, tájékozottságukkal mindenkit megleptek, akik velük érintkeztek. Vezetőjük Barthalus János bukaresti református pap volt, de kivüle több litterátus ember is volt a társaságban, mely a napokban utazott vissza Romániába. Sőt volt köztük nagy titokban néhány telivér román is, kik mit sem törődve honfitársaik esetleges szemrehányásaival, vakmerően hozzácsatlakoztak a magyar kirándulókhoz, s velük együtt utazva, együtt is nézték meg a kiállítást, s nem egyszer ragadtatták magukat oly lelkes kifejezésekre, amelyek miatt otthon aligha a haza- és nemzet-árulás vádját nem zudítanák magukra.

A társaság néhány tagja meglátogatta a szerkesztőségeket, és sokat beszéltek a romániai magyarság helyzetéről, néha olyat is, amit viszont ő rájuk való tekintetből nem volna tanácsos kiírni. Ott vannak például a moldvai magyarok, számszerint többben kétezernél, kik közül a többség római katolikus, de sem magyar tanítójuk, sem magyar papjuk nincsen. Lelkészeiket t. i. a római propaganda fidei küldi s azok mind olaszok, kik a román kormány zsoldjában állanak s még a magyar egyházi éneket is eltiltják. Fogy is a száma a moldvai ben-szülött magyarságnak, mely ép ugy ezer év

ható elemeinek beolvadását a szabadelvű párt és vele bizonyára az ország összes szabadelvű elemei mindenha szívesen fogják látni. Oly fuzió ellenben, mely egy nemszabadelvű kisebbség felülkerekedését jelentené, amilyen káros lenne, épp annyira merő képtelenség fog maradni még jó sokáig.

Zeyk Dániel főispán, titkárja és a vármegye főszámvevője kíséretében, f. hó 27-én és 28-án Vizakna rendezett tanácsu város közigazgatási ügymenetét vizsgálta meg, elismeréssel fejezve ki a tapasztalt rend és kifejtett ügybuzgalom felett.

Ünnepélyek.

Fényes, nagy ünnepélyek zaja hangzott el e napokban Pannouhalmán, az ezredéves multjára büszkén visszatekintő benedekrendiek főszékhelyén. Hazánk ezeréves életének nagyszerű emlékjelét állították itt fel a lelkesülés igaz, megkapó hangjaival, melyek élénk visszhangot keltenek minden hazafias szívben.

A Szt. István alapította monostor, mely a nemzettel együtt végig szenvedte a jó és balsors fényes és gyászos változásait, ez alkalommal magába fogadta Magyarország nagy társadalmának, hatalmasan hullámozó közéletének minden jelentékeny képviselőjét. Ott voltak az egyházak, a kormány, a katonaság, a törvényhatóságok s oda fordította figyelmét az egész nemzet az impozáns jelenetre, mely ott a hármás domb tetjén lefolyt. Az idők végtelenjét oly gyorsan bejáró gondolat felidézte a honfoglaló Árpád, a hazának oly nagy szolgálatokat tett Benedek-rendet letelepítő Szt. István király halhatatlan, nagy

alakjait, s az elhangzott ünnepélyes szavak, az igazi lelkesülés őszinte hangja, amelyek tettekre hivatkozhatnak, bizonyítékai ama hazafias szellemnek és az attól elválhatlan hálás kegyeletnek, melylyel nemzedékünk átvette a multat dicső emlékeivel és nagy tanulságaival a jövő számára. A haza szeretetét, a magyar nemzet tiszteletét, a békét és összetartást hirdették a szavak, melyek Wlassics Gyula miniszter, Fehér Ipoly pannouhalmi főpap és Schmedek altábornagy ajkairól elhangzottak, reméljük, hogy nem nyomtalanul

E fényes nemzeti ünnepel egy időben keletről egy hatalmas birodalom nagy, fényes jövőre hivatott császára közelget, hogy meglátogassa felséges királyunkat. A minden oroszok uralkodója: Miklós császár felséges nejével a rendkívül fényes, káprázatosan gazdag díszszel ékített Bécs városban, felséges urunknál kezdi meg azt az európai körutat, melyet lelkének nemes hajlamai s birodalma politikájának ezzel szerencsésen egyező kívánalmái szerint határozott el. Mint ember, mint politikus gyorsan felkelté előbb a figyelmet s azután a rokonszenvet, melyet hiába igyekeznek beárnyalni a trón nehéz gondoljai s az ellenszenvvel vegyülő aggodalom, mely az északi kolosszus ellenállhatlan terjeszkedésének láttára a legtöbb nemzet szívében felélénkül. Ime, minálunk is egyetlen ténye elég volt, hogy a bizalmatlanság jéghidegsége enyhüljön s a keserű emlékezetre az engesztelődés megnyugtatóbb érzete szálljon. II. Rákóczy György fejedelmi kardjának váratlan ajándékozása pár meleg szó kíséretében jobban

hatott a mi nemzetünk érzelmeire, mint az orosz birodalom minden nagy hatalma.

Mindnyájunknak az a hő óhajta, hogy ez ünnepélyek maradandó hatással legyenek hazánkra. Benn erős, egységes nemzeti szellem, meg nem ingatható hazaszeretet által lelkesített, megelégedett nép lakozzék, élvezve a szabadság áldásait; határainkon pedig barátságos hatalmak s az uralkodók őszinte rokonszenve által környezve éljük át az új ezer évet. Ámde ehhez olyan kis nemzetnél, aminők mi vagyunk, okos megfontolás, folytonos munka, erős kitartás és a politikai tapintat magas foka szükséges, s mi azt hisszük, hogy az életnek ama nagy iskolája, melyben ezer éven át tanított bennünket a sors, elég dusan juttatott oly tanulságokat, melyeket szem elől téveszteni soha sem fogunk.

A magyar nép és a gazdálkodás.

Ezer évet élt hazánk földművelő népe és valahogy csak meg birt állani a saját lábán. Jólétben és szükölködésben, számtalan viszonytárgyon keresztül folytatta gazdálkodását, őseitől öröklött mód szerint, keveset törődve a gazdálkodás elméletével. Sőt, valójuk be őszintén, a jó emberek inkább megelődéssel viselkedtek minden újítás ellen mindazzal szemben, ami ellenkezett megszokott hagyományaikkal. „Megéltünk mi anélkül a mai napig, meg fogunk mi anélkül élni azon túl is.”

Pedig ez nagy tévedés. Igaz, hogy megélt eddig a mi földművelő népünk ezer éven keresztül. Sőt nagy része néhány századdal tovább is, amennyiben még a magyarok bejövetele előtt is tanyázott ezen a földön. Megélték valahogyan türethető viszonyok közt, bár nincs bizonyítva, hogy nem élhettek volna talán jobb módban, a vagyonság, az általános jólét magasabb fokán. Hogy vala-

óta él azon a földön, mint a Duna, Tisza közén. Ha a székely kivándorlás nem erősítene őket, talán már rég ki is pusztultak volna; a marosvásárhelyi kereskedelmi kamara kimutatása szerint 1885-től 1895-ig, tehát 10 év alatt, 48.000 székely vándorolt ki olyan, aki többé vissza nem jött; így tart az már századok óta, de a magyarság száma nem tud szaporodni, mert a kivándorlók unokái elfelejtik apáik nyelvét — ilyenek itt a közoktatásügyi viszonyok.

Kivételt csak Bukarest képez, ott vannak magyar iskolák is, melyekben természetesen a román nyelvet is erősen tanítják. A bukaresti magyarság számát bizvást lehet 10.000-re is tenni, s ezek legnagyobb része iparos és református vallású.

Sokat beszéltek azokról az előkészületekről is, melyeket a magyar király szeptember 27-iki látogatása alkalmából tesznek Romániában. A bukaresti polgárság meglehetősen fesztelenül szokta magát viselni az udvarral szemben, s több jeltől arra következtet a magyar kormány, hogy ez a fesztelenség különböző politikai tüntetésekben fog megnyilatkozni Ferencz József király ottléte alkalmából. Folyik is a kapacitáció mindenfelé; a kormány megbízottai és barátai sokat fáradsnak, hogy a különböző pártfrakciók kolomposaival a nemzetközi udvariasság elemi szabályait megértessék.

Mindenesetre nagy feladat ez egy oly népnél, melyet a dinasztia iránti loyaltáshoz nem szoktattak hozzá. E tekintetben Károly, Románia derék királya, igen sok kellemetlen tapasztalatot tett.

Bármily nagy szerencsése Romániának, szólt a társaság egyik tagja, hogy Hohenzollern Károlyban egy komoly, nagyműveltségű, erélyes és főleg türelmes uralkodót bír, a királynak mégis nagyon sokat kellett küzdenie, míg a rokonszenvet meg bírta nyerni, s ebben főleg nemzetisége gátolta. A román nép nem szereti a németet, lehet mondani, ösztönösen gyűlöli; büszke, hogy latin faj leszármazottja s azután természetesen, erkölcsi, szokásai annyira különböznek a germán népek erkölcsi s szokásaitól, hogy ez érzés egészen természetes nála. Ha Károly király francia eredetű lett volna, sokkal hamarabb megnyeri a rokonszenvet, de . . . talán ma már nem lenne Románia királya. A közmondás azt mondja: „Les extrêmes se touchent.” Ennek a nyugtalan, intriguáló s főleg szenvedélyesen politizáló népnek éppen az ilyen hideg, megfontolt, türelmes királyra volt szüksége, aki kellő tapintattal mindig féken tudta tartani az izgatott pártfeleket.

Carmen-Sylva, a szellemes íróné, bizalmas leveleiben, melyeket az orosz-török háboru alatt Németországba öveitől intéz, a

romániai viszonyokat érintve, ezt írja férjéről: „A román nép nem ismeri el egészen az uralkodó kiváló tulajdonait s nem tudja, mit bír fejedelmében, de a jövő meg fogja mutatni az ő valódi értékét s a történelem jogosan fogja őt így nevezni: a türelmes és okos I. Károly.”

Károly király rendkívüli türelemmel uralkodik 30 év óta, de türelme meg is hozta a gyümölcsöket.

Egyike a leggazdagabb fejedelmeknek s ha méltán mondhatjuk kitűnő katonának, nem lehet tőle megtagadni a kiváló kereskedelmi szellemet sem. Károly király mint magánember számtalan házzal és telekkel bír Bukarestben, melyet olcsón kellő időben tudott megvásárolni és adandó alkalommal kellő módon értékesítenie. Ebben a pontban tökéletesen ellentéte a nemesszívű királynénak, aki nem a gyűjtés, de adakozásban találja legnagyobb örömét. Erzsébet királyné sokkal ősmertebb egész Európa művelt közönsége előtt, semhogy róla sokat lehetne mondani. Tudja mindenki, hogy fennkölt szellemű nő, irónő, kitűnő zenész, gyermekbarát és . . . szerencsétlen. Szerencsétlenségének valódi okát azonban kevesen tudják. Mindenesetre sokban hozzájárult ehhez ifjú gyermekeinek korai halála és talán főleg az is, hogy a királyi házasságok, ha szerelemből kötöttek is, ritkán maradnak

mivel több szalonnát rakhattak volna kenyerekre, hogy az a bizonyos csirke, mit IV. Henrik király minden parasztnak ohajtott vasárnapra, gyakrabban került volna a bográcsba.

De ma a viszonyok alaposan megváltoztak. Hazánk földje, az a kövér zsiresépp, mely a monda szerint a mennyországból pottyant ide; hazánk földje nem lett termékenyebb; de lejjebb szállt a búza ára. A világforgalom megváltozásával, nöttevel többé nem a mi gabonánk az, mely döntő szerepet játszik nyugoti szomszédaink piacán. Azok az idők, mikor a nemzet sógor boldognak érezte magát, ha megvehette a magyar lisztet; fájdalom, megszűntek. Óriási vármokkal sújtják mindenütt termékeinket, és gyakran legyőz az adáz verseny, melyet ki kell állnunk, a hatalmasan fejlődő Oroszország, a népes India, a szűz Amerika és Ausztrália östermelésével.

A földművelő, míg szorgalmának kevesebb hasznát látja, igényei éppen ellenkezőleg nagyobbak lettek. Nem él többé oly puritán egyszerűségben, mint hadjan; ő is ki akarja venni szerény részét az általános fenyőzésben. S bár kivethetné minél nagyobb mértékben, daróc helyett selyemben járhatna és kenyér helyett lágy, lágy kalácsot ehetne! De hogy a megélhetés nehéz problémáját sikeresen megoldhassa, fokozottabb igényeit kielégíthesse: gazdálkodását egészségesebb, a kor vívmányainak megfelelőbb alapokra kell fektetnie. A termő rög művelésére ma nem elegendő többé két keze munkája; farszantnia kell az elméjét is, hogy az általános versengésben megállja helyét. Nem szabad mindig csak a szokott utakon haladnia, hanem újabb és újabb ösvényeket kell felkutatnia, melyek az elszegényedés sivatagjának elkerülésével a jólét birodalmába vezetnek.

Magyarország az újabb időkig földművelő ország volt, melynek ipara úgyszólván alig létezett. Meg kellett teremteni; s valljuk meg, hogy ez eléggé sikerült. És pedig nagyrészt sikerült az állam által szervezett

iparszakoktatás révén, mely iparszakoktatásnak jelességéről az ezredes kiállításunkat látogató külföldiek csak a bámulat hangján tudnak szólni. Különösen a németek, kiknek ipara a művelődésnek oly magas fokán áll, irigységgel konstatálják, hogy ipari szakoktatásunk az öveket túlhaladja, sőt úgyszólván ideális.

A földnek művelődése azonban nálunk, az úgynevezett „par excellence földművelő országban“, még sok kívánni valót hágy fenn. Nem mintha Magyarhonban nem találtatnánk szintén mintagazdaságok, melyek a szakférfiak ösztöne bámulatát kihívják. Oh igen, a nagy uradalnak az ezredes kiállításban hivalkodnak: milyen kitűnően állít intező tisztjeik az intenzív gazdálkodását. Főhercegek és előkelő urak saját pavillonjaikban vagy a mezőgazdasági csarnokban, az erdészeti, a halászati pavillonokban, nem egy vívmányt mutatnak be, nem egy jó példát szolgáltatnak, mely széles körökben utánzást érdemelne.

De a kisebb gazda mégis mindig messze mögötte áll az osztrak, a német, a francia parasztnak, ki sokkalta kisebb területen, haladatlanabb talajon jóval nagyobb eredményeket tud elérni, mint a mi földművelő népünk. Eléri pedig azáltal, mert gazdálkodásában nemcsak a hagyományos praxisra van utalva, de birtokában van a helyes elméletnek is, mely őt a rendelkezésére álló jövedelemforrások czélszerűbb kiaknázására képesíti. Levetkezte előítéleteit és számolni tud a kor viszonyaival.

Ami az állam az ipar érdekében tett, nem szabad elmulasztani a földművelők javára sem. Hisz ők képezik eddig a lakosság zömét; hanem az állam életfentartó erejét is.

Emelni kell tehát minden áldozattal népünk gazdasági nevelését, különösen a gazdasági szakoktatás útján. És pedig nemcsak az iskolában az ifjakkal, hanem a felnőtteknél is, tanfolyamok és előadások rendezésével. A szegény földművelőnek manapság ke-

mény harezot kell nyitnia a modern gazdasági élet kalózaival; ha már nincsen mód ezeknek a szabadság veszélyeztetése nélkül való kiirtására, lássuk el a gazdaembert minden anyagi és szellemi fegyverrel, hogy e harezban az ő részén maradjon a győzelem. Aki nemzetünk művelődését és nagyságát szíven hordja: a kormány, a társadalom, mindenki járuljon tehát saját erejével népünk gazdasági nevelésének emeléséhez. Nem mondjuk, hogy ez irányban még nem történt volna semmi. De ami eddig történt, a czel elérésére nem elegendő. Sem az állam, sem a társadalom nem fogtak fel ez irányban kötelességüket avval az áldozatkészséggel, melyet a pusztuló gazdaosztály helyzetének komolysága érdemel. Igaz, hogy az állam ereje sokfelől van igénybe véve. De mindamellett megfontolandó, hogy a tőke, melyet népünk gazdasági nevelésének emelésére fordít, produktív befektetés, mely a gazdaközönység vagyonsodása által elérhető nagyobb forgalom és nagyobb adó-képesség által kamatostól visszatérülne. A társadalom pedig egyesületek alapításával, iskolák támogatásával, a felnőttek oktatásával szintén sokat tehetne az állam feladatának könnyítésére. S bizony elhihetjük, hogy a gazdasági egyetek működése áldásosabbnak mutatkoznék, mint a pártkörökben elszavalt kortesbeszédnek. Mert utóvégre népünknek nem hangzatos politikai trázisokia, hanem kenyerre van szüksége.

Levelezés.

Válasz „egy szülőnek“.

Abrudbánya, 1896. aug. 15.

E lap folyó évi 63-ik számának hasábjain valaki „egy szülő“ névaláírással az abrudbányai tanítói kar fegyelmi ügyeivel foglalkozik. Az e czikkecskében foglalt nyilatkozatával erkölcsi halottnak igyekszik írótüntetni egy testületet, melynek minden egyes tagja hasznos, tevékeny munkása vala városunk népoktatásügyének.

sokáig boldogok, mert nagyon is ki vannak téve különböző kísértéseknek. Carmen Sylva keserű csalódásokon ment keresztül. Aki olvasta „Es klopft“ és „Verheiratet“ című regényeit, nagyon helyes ítéletet szerethet magának eme kiváló nő kedélyvilágáról.

Carmen Sylva talán sokkal boldogabb lett volna, ha a sors nem emeli őt a királyi polczra. A természet annyi teltséggel és tulajdonsággal áldotta meg, hogy bátran nélkülözhetne volna a hatalmat.

Nem királynőnek született, s tulságos jó-sága folytán sokszor feszélyezi a koronát. Szerető nemes szíve az egész világot szeretné magához ölelni, s eme lelkesedésében nem veszi észre, hogy az egész világon nagyon sok az érdemtelen, aki nem érdemes e kegyre. Költő és az álmok világában él; a királynőnek a valóságot kell ősmernie s tulságos leereszkedéssel nem szabad tekintélyét megcsorbítani. Erzsébet királyné a főrangú román nőekkel rendkívül kegyesen, lehet mondani baráti módon bánik (talán ezáltal akarta népének szeretetét megnyerni). Ha kihallgatáson fogadja az előbbkelő román nőket, nem egyszer megcsókolja őket, amit persze ezek rendkívül büszkeséggel kolportálnak a városban, de ez intimitás által aztán mintegy egyenrangúvá teszik magukat királynőjükkel s ha a királyné talán csak bókra nyújtotta volna kezét, nagyobb sikert ért volna el.

Amaz ódiózus ügy, mely néhány év előtt annyi port vert fel, a Vakareszku k. a szerelmi története, szinte csak a királyné tulajdonsága s gyengesége folytán történhetett meg, mert azt aknázta ki az intrigáns ambíciózus udvarhölgy, kinek nem első kísérlete volt ez, hogy hercegi koronát szerezzen. Azelőtt pár évvel egy olasz herceggel kísérletezett, de akkor is sikertelenül. S az udvarnál hány s hány apróbb kaland történt, melyekről csak a bukaresti társaság bírt tudomással, s amelyek csakis az uralkodóné tulajdonságának s gyengeségének voltak következményei! Károly király erélyesebb, s ezáltal gyakran összeütközésbe jön felséges nevével.

A román társadalomról is érdekes dolgokat mondtak el látogatóink. E társadalomnak gyakran szemére hányják, hogy erkölcsi lazák. E szemrehányás talán nem egészen jogosulatlan, de azért, ha összehasonlítást teszünk más társadalmakkal, reá jövünk, hogy azok sem jobbak. A felsőbb osztályok szokásai, erkölcsi majdnem egész Európában egyformák s a kozmopolitizmus egyenlő mázával vannak bevonva; a különbség csak az, hogy egyik népfaj inkább tudja bűneit leplezni, mint a másik. A román társadalom nem képmutató, inkább czinikus. A szerelem nagy szerepet játszik, ami a nép hevesebb mérsékleténél fogva egészen természé-

tes. Nagyszabású, platouikus szerelemre a románok ritkábban fogékonyak, de a szerelem fő időtöltésük s ezt nem is tagadják. A francia nevelés, Páris légköre, melyet a gazdagabbak oly sok éven át magukba szíváltak, nagy befolyással volt jellemükre. Szeretik az életet a könnyebb, kellemesebb oldaláról felfogni; szeretik a fénytűzést, a csillogót, a könnyű életet s a könnyű szerelmet. Tragédia ritkán fordul elő életükben, tragikomédia gyakrabban. Az izlést nem lehet tőlük megtagadni; s ez nyilvánul is Bukarest sajátzerűen épült utcáin, melyeknek többnyire földszintes uri házai izléssel vannak építve, csinnal tartva s fénytűzéssel berendezve. Nyilvánul a nők s a férfiak válogatott izléstű öltözékében s a pompás magánfogatokban.

A román nő ritkán kiválóan szép, de mindig kecses, jól öltözködik és érvényre bírja emelni bájait. Tournureje, modora kifogástalan s a francia nyelvet gyakran jobban beszéli anyanyelvénél. Ez az előkelőbekekről szól.

Ami azonban a kevésbé vagyonos középosztály nőit illeti, azokról teljes elismeréssel kell nyilatkozni. Ritka ország, ahol a lányok oly rendszeres és alapos nevelésben részesülnek, mint Romániában; a leányiskolák kitűnőek, de a növendékek még inkább azok. A mai nemzedék leányai Buk-

A cikkíró igen kényes ügyet vett tollára. Kényes, mert az ügynek teljes ismerete nélkül ragad tollat s az erkölcsi szenny bélyegét akarja a nyilvánosság előtt egy egész tanítói kar tiszta jellemére általánosságban rástúni.

Hogy e cikkének megírására mi ösztönözte s mit akart elérni vele, nem tudom; de bizonyos vagyok felőle, hogy kicsinyesség vezérelte s tetteből a tanítói kar egyetlen tagja iránti jóindulatának sem látszik ki még parányi szikrája sem.

Lássuk csak, meennyiben van igazsága annak az „egy szülő“-nek!

Azt állítja, hogy a helybeli tanítói kar nem éppen tanítói szeretettel viseltetett a gondjaira bízott növendékekkel szemben s a szülők kénytelenek voltak több ízben a gondnoksnál panaszt emelni, melyekre az erélyéről ismert gondnoksnak nem is késett a tanítók egyikét-másikat dorgálásra ítélni. Ez enyhe büntetésből azonban nem okultak stb.

Édes jó Uram!

Járt-e ön a nevezett népiskola falai között? Aígha! No, ha nem járt, nem győződhetett meg a bánásmódról sem. A testi fenyegetést alkalmazta ugyan egy pár egyén, de nem állíthatni ezt a tanítók „összeségéről“. Nézzzen csak bele a gondnoksági jegyzőkönyvekbe! Ott egyetlen egy autentikus eset van feljegyezve. A többit honnan szedte? A levegőből? A gondnoksnak hiv. ténykedése alatt egyetlen dorgálást sem eszközölt. Bár tette volna, mert így a fegyelmi bizonyosan elmarad.

Kit, melyik tanítót idézte a gondnoksnak maga elé, hogy azt bármi néven nevezendő hibájáért dorgálásra ítélje? Egyetlen egyet sem! Miért állítja hát?

Őn szerint nem okultak a tanítók a — szerintem soha meg nem ejtett — gondnoksági dorgálásból s több szülő a közíg. bizottság elé járult panaszával, mert több gyermek testi sérülést szenvedett. Ez is óriási módra nagyított állítás. Hol vannak azok a testi sérülést szenvedett gyermekek? Abrudbányán nincsenek.

Hogy a szülők maguk folyamodtak volna a közíg. bizottsághoz, tagadom. Tagadom, mert legtöbbje a szülőknek, kiknek nevei a fegyelmi jegyzőkönyvekben foglaltatnak, csak összeszedettek s terhelő tanukként lettek szerepeltetve egyik-másik tanító ellen, kik közül alig kettővel tudtak testi sérülést feltüntetni s beigazoló iratot becsatoltatni. Miért szól hát az összes nevében?

Hisz, édes jó uram! az egész fegyelmi ügy személyes érdekek eredménye s nem történt a 68-ik évi XXVIII. t.-cz. 7-ik §-ában foglalt utasítás szerint, mely a tanítók és a szülők között felmerült ügyek tisztázását a gondnokságra, mint első fórumra, ruházza.

Történt-e e tekintetben kihallgatás? Mint közvetlen szemlélők, valljuk meg őszintén, hogy nem.

Nálunk a gondnoksnak teendőinek hatáskörébe más idegen elemek is befolytak. Nagyon világosan bizonyítja ezt az 1896. nov. havában felvett testületi jegyzőkönyv, melyben maguk a tanítók jajdultak fel s külfolyások nyomása alatt kéri a testületi Elnökök, hogy mindnyájukat egyenlő mértékben kellemetlenül érintő nem rendes eljárás orvoslása tekintetéből kifejezett közös óhajukat terjessze a gondnoksági ülés elé.

Talán megszűnik a beavatkozás.

A gondnoksnak részéről tett orvoslási kísérlet egyetlen gondnoksági jegyzőkönyvből sem mutatható ki.

Hogy kit terhel e tekintetben a mulasztás, nem czélom kutatni, mert az ügy is idejét múlta. Külömben arra amúgy is rájöhettek az érdeklődő felek.

A fegyelmi ügyekre vonatkozó felvilágosítást a közíg. bizottságnak a gondnoksnak önként nem küldött, pedig ha teszi, bizonyára a maga színterén szüreti át először az ügyet s elég lesz téve az utasításnak meg a tanítók elégedetlenségének is. . . .

Az ítélet lesújtott! Ez fájdalom, igaz. Süjtött olyanokat is, kik nem érdemesek rá. Van-e igazam? Azt hiszem, van. No lám, az

ily egyenekre nagy befolyást gyakorol az a hideg közöny, mit a gondnoksnak mutat a büntetéseknel és azon eljárás. a minőt ön követ el, kedves „szülő“!

Ily körülmények között buzgalommal párosult szorgalmat miként várhatunk a népnevelésügy szerény, de mindenesetre sokkal több tiszteletet érdemlő munkásaitól?

Az ily igaztalan állításokkal kiöljük a tanítókból a hivatásuk iránti szeretetet, buzgalmat s csökkentjük munkaközüket azoknak az embereknek, kik bizonyára vannak annyi hasznára a társadalomnak ha nem többre, mint ön.

Őn sajnálkozik, hogy a tanítók legtöbbje nincs megelegedve a humanus határozattal s felebbezéssel kíván élni. Feltűnik, hogy a felsőbb hatóság az iratok áttekintése esetén „Kukutyinba“ küldi őket zabhegyezni.

Ne sajnálkozzék azon édes cikkíró ur, mert az aligha megtörténhetik. Nem, mert a közigazgatási bizottság f. választmánya éppen azon iratok alapján ítelt, melyekbe a felebbezések alapján önkéntlen betekint a legfelsőbb hatóság is.

Aztán ami a felebbezési jogot illeti, — bármilyen kicsiny személyiségeknek is látja ön azon tanító urakat — föltételezhetne talán róluk annyi belátást, hogy ki-ki tudta, miért felebbez; mert azt indokolni kellett ám jobban, mint ön indokolta nyilvánosságra bocsátott közleményét.

Ezen cikkben foglalt állításoknak nagy része igaztalan állítás, melyeket a hivatalos tárgyalásokon fölvert jegyzőkönyvek valamennyije fényesen megczafol. Esetleges óhajára annak idején hivatalos kivonatokkal is szívesen szolgálók.

Csak ennyit kívántam a nyilvánosság elé hozni; hadd lássák, mily alapon kíván egy át szüle egy egész tanítói kart megbélyegezni.

Bedő Árpád.*

* Ismételt kérésre adtuk ki e feleletet, de a fölösleges személyeskedő részeket kihagyásával.

Szerk.

restben majdnem mind, kivétel nélkül letezik az érettségi vizsgát, számtalanon hallgatják az orvostanfolyamot, sőt a bölcsészeti, jogi tanfolyamnak is vannak kitűnő hallgatói.

Az első nő, aki Európában (Párisban) a doktorátust elnyerte, Bilcesco kisasszony volt, egy bukaresti bankigazgató 22 éves leánya, ki a mellett, hogy a jogi tanfolyamot végezte és a tudori kalapot annyi sikerrel elnyerte, még arra is talált időt, hogy a párisi konzervatóriumot mint bevezetett zongoraművésznő hagyja el. Mellékesen megjegyzendő, hogy a kisasszonynak egy millió frank hozománya van és így nem megélhetési kényszerből, hanem kedvtelésből tanult. Jelenleg úgy a párisi, mint bukaresti ügyvédi kamara tagja.

Nő orvosok is vannak már Bukarestben, kik sikerrel működnek. Azért tehát nem kell Románia nőit a felsőbb körök talán könnyebb vérű, fényűző nőiről megítélni, az ily fajta nők minden államban léteznek. A pillangó sem hasznos és még is himes szárnyainak röpködésével gyönyört okoz a szemnek — írja e hölgyekre czélozva egy román költő.

Románia jövője és ereje a tanuló, haladó ifjúságban van. Vannak kitűnő, példaszerté köztintézetei s főleg kórházai megemléstésre méltók. Utóbbi időben a művészet is kezd fellendülni, bár ezen a téren eddig még kevesebb sikert bírnak felmutatni. Az újabb

irodalomnak is van néhány hivatottabb ápolója, úgy mint Stefanescu de la Vrancea, Vlahut, Jonesco Sion, Mille s még mások.

A román népről is beszéltek, erről a babonás, nagyjából még tudatlan népről, mely oly kevéssel beéri. Kukoriczaliszt a főtápláléka, lust csak ritkán eszik, borhoz csak kiváló alkalomkor jut. De ez a mérsékletesség nemcsak a falusi, hanem a Bukarest külvárosában lakó népet is jellemzi. A bukaresti „mahalá“-ban (külváros) lakó „mitokán“-nak (kis polgár) csak egy ambíciója van: az, hogy saját házában lakjék. Küzd, nélkülöz, kuporgat, csak hogy felépíthesse magának kis kunyhóját messze valahol, sokszor túl a sorompón, hol sem szabályozott utcák, sem világítás nincsen, csak hogy a saját házában ur lehessen. Nyaron át salátával, dióval s dinnyével táplálkozik heteken át, a férfiak dologba járnak, az asszonyok mosónék, vagy szorgalmasan hímézik, varrják ama rendkívüli ügyességgel és genialitással dolgozott nemzeti öltözékeket, melyek nálunk is ösmertesekek, vagy a mi torontáli szőnyegjeinkhez hasonló tarka szőnyegeket szövik, de szolgálatba nem állnak. A román hűszke és szereti függetlenségét, ha éhezik is mellette. Szomorú állapotok lennének azon a napon Bukarestben, sőt egész Romániában, melyen Erdély székely és szász leányai megszűnnének kíváncsiorolni, mert ezek hiányában leg-

több ház eseléd nélkül maradna. A román nép általán véve nem vig, keveset nevet és kevesebbet dalol, mint a mi magyarjaink. Népdalai kivétel nélkül inkább melankolikusak, vontatott menettel, sőt a vígabb dalokból is hiányzik a friss, pezsgő elem, a mi a mi csárdásaink frisseit jellemzi. De hisz a népdal nem tükrö-e a nép jellemének? A román inkább apathikus, ritkán lelkesül. A falusi, aki először jó a fővárosba nyomorult kis falujából, hol kis viskóknál nem látott egyebet, nem csodálkozik szerzetelt a főváros csudáin. A „nil admirari“ jellemzi. Lelke elvásott; vagy talán nagyon sokáig élt lenyűgözve és még érzéketlen a külfenyesek iránt? Csak egy lelkesíti, egy képes úgy a főrangnak, mint a polgárság, sőt még a falusi képzetét is felizgatni és ez: Páris. Páris a varázsszó, Páris minden románnak a Mekkája. A főrangú, gazdag világ évente többször oda rándul szórakozás céljából, vagy hogy toilette s egyéb szükségleteit ott beszerezze, erről álmodozik a kis polgárné, a fiatal leány, a menyasszony, ki boldogságának tetőpontjául egy nászutazást óhajd Párisba. A francia nyelv már a nép közé is befészkelte magát; a külvárosokban, a fővárost környező falvakban a nép nem mondja többé „buona ziua“, de „bon jour“ és „multumim“ helyett „merci“-t mond.

(E-s.)

Szeptember—december hónapokra új előfizetést nyitunk a „Közérdek“-re 2 forinttal. Felkérjük olvasóinkat lapunk támogatására. Az előfizetési pénzek a kiadóhivatalhoz küldendők.

Vegyes hírek.

— **Tanárok nyugdíjban.** A nemsokára meálló 1896-7. isk. év elején a Bethlen-főiskolának két régi, érdemes tanára megy nyugalmába: Herepei Károly, ki országosan ismert nagy tudását a tanügy terén 42 éven át érvényesítette, és Nagy F. Károly, ki főiskolánkban a német nyelv. irodalom és a rajz tanára volt, s 40 évet töltött állandó sikeres szolgálatban. Őszintén óhajtuk a magunk részéről is, hogy a bosszu, érdemes pálya ez utolsó fordulatában sokáig élvezhessek a nyugalomnak napjait.

— **Új tanár.** A Bethlen-kollégium főgimnáziumában Herepei Károly professzor nyugalmába vonulásával üresen maradt menyiseg-tani katedrára, a tanszék végleges betöltéséig, az Előjáróság Nagy Sándor végzett tanárjelöltet, a kolozsvári m. kir. Ferencz József tudomány egyetem. jelesen végzett növendékét választotta meg helyettesi minőségben ki állomását már el is foglalta.

— **Eljegyzés.** Kollár Károly Sopronban állomásozó m. kir. honvéd-főhadnagy e hó 23-án eljegyezte Keresztes Józsefné urnót, néhai Keresztes József theologiai professzor özvegyét.

— **A kaszinók egyesülése** tárgyában f. hó 2-án este 7 órakor tartotta meg a „Polgári olvasó-egylet“ választmánya népes gyűlését. Az egyhangulag elfogadott határozati javaslat az egylet rendkívüli gyűlése elé lesz terjesztve, melyet szeptember hó 3-án délután 5 órára tűzött ki a választmány. Az egylet minden tagját figyelmeztetjük e fontos közgyűlésre, mert ettől függ, hogy egy új, életérős társadalmi intézmény jöjjön létre.

— **A m. központi választmány** szeptember hó 3-án határoz azon felszólamlások felett, melyeket az országgyűlési képviselő-választók 1897. évi ideiglenes névjegyzéke ellen beadtak. A felelőzők általában a választók sorába való felvételét kérelmezik.

— **A helyben tábortzó cs. és kir. 62. és 82. sz. ezredek** derek tisztikara nagyon lekötölte közönségünket nemcsak azon szíves előzékenységgel, hogy a zenekarok felváltva naponta mulattatják a sétaterén, hanem amit különösen ki kell emelnünk: nemes szívű áldozatkészségükkel. Így a múlt vasárnap is nagy séta-hangversenyt rendeztek városunk szegényebb sorsu jégkárosultai javára, még pedig mindenképpen igen szép eredménnyel, s ugyanezt tették újra f. hó 29-én. A 82. ezred kitűnő zenekara zenélt a sétaterén délután 5 órától kezdve. A 30 kr belépti díjból befolyó tiszta jövedelem szintén a szegényebb sorsu jégkárosultaké lesz. Fogadja a nemes és lovasgias tisztikar a közönség őszinte elismerését.

— **Deák Péter** jól szervezett szintársulata e napokban érkezik városunkba. Előadásait szept. 6-án kezdi meg.

— **Éjjeli gyakorlat.** F. hó 27-28-ára virradólag a városunkban állomásozó katonaság nagy éjjeli gyakorlatot tartott. Azon felelésből kiindulva, hogy az egyik hadtest (82. gyalogezred által jelezve) a Maroson át vissza van verve Enyed felé a másik hadtest (62. gyalogezred) által, a 82. gyalogezred azon feladat előtt állott, hogy a 62-

sőknek a Maroson való átkelését lehetetlenné tegyék. A hidakat elrombolták (természetesen csak képzeletben) és a Maros innenső partján védelmi állásba helyezkedtek. Körül-belül egy 2 óra tájt kísérlette meg az ellenfél (62.) az átkelését csónakokon, de nyomban heves tüzeessel fogadták, úgy, hogy vissza kellett vonulniok. Erre mindket fel heves tüzelele között érdekes harc fejlődött ki. A csombordi híd közelében történt a főtámadás. A támadó 62-ösök nyakig gázoltak a vízben és onnan tüzeltek a vedőre. Támadásukat támogatta az Apahida felől felállított egy üteg tüzérség. Mindkét tüznek a hatása alatt a védő 82-ösök visszavonultak a vasuti töltésig, ahol a második védelmi vonalba helyezkedtek. Míg a támadó 62-ösök részint csónakokon, részint uszva jutottak át a Maroson. A hogy az átkelés egy ponton sikerült, csakhamar sikerült a védőket az egész Maros-partnál visszaverni; folytonos tüzelele közben vissza vonultak azok előbb a vasuti töltésig, azután az országútig és végre a hegyekre (Bükkös-laposra). Szívós kitartással követték a támadók, kik délkelet és éjszakra nagy gyűrűben körülvették a védőket mindaddig, míg végre a 82-ösöket a Bükkös-laposon az erdőbe verték, amikor a tábornok lefuvatott. A nagyon szépen sikerült harcászati gyakorlat, melynek városunkból sok nézője akadt, csak reggel 6 órakor ért véget.

— **A törvényhatósági bizottság** legtöbb adófizető tagjainak névjegyzéke 1897 évre összeállítás alatt áll. Azon tanárok, lelkészek, iparkamarai bel- és kültagok, tudósok, ügyvédek, bírák, orvosok, mérnökök, építésszek, gyógyszerészek, sebészek, bányászok, erdészek, gazdászok, gazdatisztek és állatorvosok, kik az 1886: XXI. t.-cz. 26. §. értelmében egyenes adójukat kétszeresen kívánják számíttatni, szeptember hó 20-ig annál inkább jelezzék az aispánnal okmány-nyal igazolt kívánságukat, mivel különben ezen kedvezménytől ez alkalomra elesnek.

— **Segéd — helyettes.** A Bethlen kollégium méit. Előjárósága főgimnáziumához választott fiatal tanárainak eddigi segéd-tanári címet — az állami és más jellegű középiskolák általános és szabályszerűen használt s a fogalomnak jobban megfelelő elnevezéséhez alkalmazkodva — helyettes tanárra változtatta, s egyben a kezdő tanárok eddigi fizetését 800 frtra emelte.

— **A köznüvelődési egyletek országos kongresszusán** szeptember 8-án rendkívül nagy számmal fog résztvenni a közönség. Érsekújvár polgármestere Paulus Ignác egymaga 200-nál több tagot fog felvezetni. A „Felsővidéki M. K. E.“ tagjai ötszázan jelennek meg, különösen sok a hő gy jelentkező. A kongresszus helyiségét képező kiállítási tünemények csarnokába, csak névre szóló igazoló jeggyel lehet belépni. — Gróf Bethlen Gábor fogja megnyitni az ülést, Szell Kálmán vezeti a tanácskozást és gr. Károlyi István zárja be a tanácskozást. A kongresszuson vármegyénket Török Bertalan főjegyző, N.-Enyed várost s az Emke fiók választmányt Kovács Gyula polgármester, Deli Ödön minioritaházfőnök, Sebestyén Sándor polg. isk. tanító, Vajda Péter és ifj. Winkler János; a n.-enyedi takarékpénztárt dr. Bocz József igazgatósági tag fogják képviselni. Hölgyek is szép számmal lesznek jelen.

— **Az ev. ref. templom** új, góth stílusú bejáratainak építése nagyon mély alapfalak ásását teszi szükségessé azon okból, mivel a földben folyton tömerdek emberi csont

kerül elő s addig kellett a törmelékben lefelé haladni, amíg teljesen ép földre bukkantak. Érdekes lelet fordult elő az északi bejárat alapásánál, hoi egy 57 hüvelyk hosszú és 30 hüvelyk széles sir körül volt véve a földbe vert erős tölgyfa hasábkokkal, melyekre egy nagy, minden jelzes nélküli lapos kő volt borítva. Régi temetőhely lehetett ez, mivel keresztben, hosszában, egymás felett sűrűn feküdtek a korhadó csontok. Egy-egy rozsdás kis vasdarab, egy Mátyás korabelinek látszó, hiányos kis ezüst dénár, néhány eserep darab s egy vastag réteg elszenesedett buza mindaz, amit a legszorgosabb kutatás után találni lehetett s ezeket dr. Magyar Károly m. főorvos, Enyed város monografiájának buzgó írója, szorgalmasan összegyűjtögette.

— **Katonai összpontosítás** van jelenleg Vizaknán is egy tíz napi állandó tartózkodásra vonult be Vizaknára a Nagy-Szebenben állomásozó 31-ik gyalogezred, a 23-ik vadász-zászlóalj, megfelelő tüzérség és huszársággal. A csapatokkal Skrobanek tábornok is Vizaknán állomásozik, vezetve a gyakorlatokat.

— **Értesítés.** A törvényhatósági bizottság legtöbb adót fizető tagjainak névjegyzéke az 1897. évre összeállítandó lévén, mindazok, kik az 1886. XXI. t.-cz. 26. §. értelmében adójukat kétszeresen való számítására jogosultak, ezen kívánságukat szóval vagy írásban folyó évi szeptember hó 20-ig az aispáni hivatalba jelezzék be.

— **Zárlat.** Alsófehérmegye balászfalvi járásába kebeleztet Tur és Olah-Csesztve szőlőiben a filloxera jelenléte megállapítván, nevezett községek határát a földművelésügyi miniszter zár alá helyezte.

— **Filloxera.** Csak nem rég említettük lapunkban, hogy Felső-Ujvár szőlőiben a filloxera jelenléte konstataáltott; most arról értesítenek, hogy Felső-Ujvár szomszédságába levő O.-Szilvás község határában a gróf Telekies szőlőiben is filloxerát talált a varmegyei filloxerabiztos.

— **Népfelkelők figyelmébe.** Nagy-Enyed város tanácsa a népfelkelési ellenőrzési szemlere való jelentkezés tárgyában a következő hirdetményt bocsátotta ki: Köztudomásra hozatik, hogy jelentkezésre kötelezett népfelkelők jelentkezésének elfogadása folyó évi október hó 7-én a városházánál fog megtartatni. Felhivatnak az itten tartózkodó jelentkezésre kötelezett idegen népfelkelők is, hogy a mulasztásból eredő büntetés kikerülése végett nevezett napon igazolványi könyveikkel, esetleg ajánlati lapjukkal is itten jelentkezni el ne mulaszták. Nagy-Enyed város tanácsa.

— **II. Miklós orosz czár** f. hó 27-én vonult be felséges nejjével együtt Bécsbe, mint felséges urunk vendége. Az északi pályaházról a Burg-ig terjedő útvonal oly fényesen volt díszítve, hogy valódi via triumfalist képezett. 38 gyalog zászlóalj, 33 lovas század és 18 ágyu-üteg képezett ez útvonalon áthatlan sorfalat. A czári párt ő felségeik a király és királyné és az uralkodóház számos tagja, a magyar és osztrák miniszterek s fényes kíséret fogadta. Az ünnepélyek gazdag sorozata fogja a felséges vendégeket mulattatni, közben pedig fontos politikai kérdéseket intéznek el, szorosabbra fűzve a rokonszenvet.

— **Öngyilkosság.** A nagyenyedi rendőrkapitányság által utcai verekedésért letartóztatott Sárközi Bori cigány asszony a városi börtönben e hó 28-án kendőjével fölakasztotta magát; mire észrevettek és levágták, meghalt. Ugyancsak a verekedésben résztvevő Sárközi Sándor bajai idező-

ségű cigány is, ki a városház pinze-helyiségében volt ideiglenesen becsukva, daczára az őrzése végett kirendelt éjjeli őrt ott léteének, egy őrzetlen percében nadrágszíjával felakasztotta magát, de haláltusájában hörgése által magára vonta az őrt figyelmet, ki, mielőtt a halál bekövetkezett volna, az önakasztott embert levágta, s így a biztos haláltól megmentődött.

— **A Budapestet látogató közönség** egyet ne mulasszon el megszerezni: a maga képnyomát, hű fényképét, amely sokkal szebben, művésziesebben készül Budapesten Klósz György műtermében (VII. Városligeti fasor 49. szám.), mint a főváros fényképészeinek legtöbbjénél. Elsőrangú művésznőink arcképei, az előkelő világ nagyszámú megrendelése és a polgárság tömeges látogatása bizonyítja, hogy Klósz kitűnően és jutányosan dolgozik.

— **Érdekes találmány a műfogászat terén.** A műfogakra szorult emberiséget kellemes újdonsággal lepi meg Koós Mór műfogász, ki az eddig elerjedt kautsuk és celluloid lemezeket, melyek kellemetlen szaguk miatt tűrhetetlenné válnak, mellőzi és ezek helyett villamos uton előállított arany vagy ezüst lemezeket használ, melyek nem is drágábbak, mint a kautsuklemezek. Ausztria- és Magyarországon egyedüli készítőjük Koós Mór cs. és kir. szab. műfogász, Budapest, VII. Kerepesi-ut 34-ik szám alatt.

Meteorológiai jelentés aug. 26-tól aug. 29-ig

Nap	Óra	Légnyomás 700	Hő	Szél iránya és erő- sége	Borulat	Csapadék	Hő	Napi
							max.	min.
26	7	64.8	+15.0	W ₁	0	—		
	2	60.6	+25.0	SW ₁	1	—	+25.5	+11.0
	9	61.7	+16.2	—	0	—		
27	7	62.8	+17.0	—	5	—		
	2	61.5	+27.0	S ₂	0	—	+28.0	+13.0
	9	62.6	+17.5	W ₂	0	—		
28	7	63.4	+16.1	W ₂	0	—		
	2	61.8	+28.0	E ₂	0	—	+28.3	+13.5
	9	62.6	+19.0	W ₂	0	—		
29	7	63.1	+17.5	NW ₃	0	—		
	2	60.9	+27.5	N ₃	1	—		
	9							

Kilátás: Derült és meleg; később borulás és eső valószínű.

* A légnyomás tenger színére van átszámítva. — Hő C°. fokokban. Szél iránya: N = észak, S = dél, E = kelet, W = nyugat. Szél erőssége = 1—10-ig. Borulat foka = 1—10-ig. Csapadék mennyisége milli méterekben értendő. ● = eső, * = hó, ▲ = jég, △ = dara.

Apróságok.

A hős nő.

— Ki az a hölgy, a ki oly rémülten sikoltoz, mert egy egérke futkosott erre?

— Az a szintársulat hősnője.

Szempont.

Orvos: Nem jössz Szeghőékhez?

Ügyvéd: Nem.

Orvos: Hiszen nagyon kedves társaság van ott.

Ügyvéd: Ej, nagyon is bekés emberek!

Kettős foglalkozás.

Biró: Mi a foglalkozása?

Csirkefogó: Kérem szeretettel a nagyságos urat — Pesten néma vagyok, Budán meg vak.

A fogorvosnál.

Jámbor atyafi állít be a fogorvoshoz.

— Nagyon fáj a fogam, siránkozok.

A doktor fogja a harapófogót.

— Az nem fog használni, nyöszörög a páciens.

— Mit tud kend ahhoz! förmed rá a fogorvos.

— De hiszen megkövetem, sir a páciens, úgy fáj a fogam, hogy pofon ütöttek és lenyeltem két fogamat.

Nem érti meg.

Pinczér: Örvendek, hogy a nagyságos ur oly jól érezte magát, de könyörgöm, ne tessék megfélekedni rólam sem.

Amerikai vendég: Jól van, kedves barátom, majd írok magának.

Kérdés.

Bandika kérde egy hosszú urtól, a ki a homlokát törli:

— Meleg van odafenn?

Közgazdaság.

Selyemtenyésztésünk és selyempiarunk fejlődése 1880-tól 1895. évig.

(B) Ezen czim alatt egy érdekes és igen tanulságos füzetet adott ki a földművelésügyi m. kir. minisztérium országos selyemtenyésztési felügyelősége. Hogy mily áldásosan működik ezen felügyelőség, legékebben mutatja az évről-évre számadatokban kimutatott emelkedés, mert amíg például 1880-ban 71 községben 1.058 család 10,131 kiló 71 deka selyemgubót termelt, melyért 20.025 fjt 58 krt kapott, addig 1895-ben 2.620 községben 94.865 család egy millió 499 ezer 845 kiló gubót egy millió 967 ezer 524 forint értékben termelt. A részletes adatok szerint Arad, Baranya, Bács-Bodrogh, Békés, Csanád, Csongrád, Esztergom, Fejér, Jász-Nagykun-Szolnok, Krassó-Szörény, Pest-Pilis, Somogy, Sopron, Temes, Tolna, Torontál, Veszprém, továbbá Belovár-Kőrös, Pozsega, Verőce, Szerem, Varasd és Zágráb vármegyékben termeltetett selyemgubó. Legtöbb: Bács-Bodrogh, Temes, Tolna és Torontál megyében. Hogy mily hátra áll e tekintetben vármegyénk, elég szomorúan mutatja azon adat, miszerint 1880—1895-ik években összesen 88 fjt 42 kr fizettetett ki, holott nálunk az eperfa kiválóan díszlik s bizony az a jövedelem, amit rövid pár hét alatt gyenge öregek és gyermekek meg tudnának keresni, a fillokszerás, jégveréses világban bizony jól fogna egy-egy családnak.

Mária Terézia királynő kísérlette meg először a selyemtenyésztést és selyemipart Magyarországon meghonosítani. Erről tanúságot tesznek az általa sajátkezűleg aláírt azon okiratok, melyek kiállításunk statisztikai osztályában láthatók.

Ujabbán fejlődésnek indult a selyemtenyésztés ügye az 1840-es években, amidőn a nemzet akkori politikai vezérférfiai, reformtörekvéseikben az ország anyagi felvirágozására különös sulyt fektetvén, a selyemtenyésztést, mint ennek egyik jelentékeny eszközét, újból felkarolták.

Az 1867. évben megalakult m. kir. kormány, különösen Bartal György földművelési

és kereskedelemügyi miniszter vette pártfogásába a selyemtenyésztést hagyományos kegyeletből a hetvenes évek elején és igyekezett annak lendületet adni.

A hetvenes évek végén azonban a selyemtenyésztés ügyét ismét elejtették, míg nem 1879-ben a székesfejérvári kiállításon a kormány figyelmét ez a termelési ág ismét magára vonta. Ennek volt köszönhető, hogy báró Kemény Gábor, az időbeni földművelésügyi miniszter, az ügyet pártfogásába vette és az orsz. selyemt. felügyelőséget megalapította.

Utóbb gróf Széchenyi Pál, valamint a vezetése alatt álló földművelésügyi minisztérium védte meg az ügy érdekeit nehéz időkben nem egy viszontagság ellen és ez által megvetette a további fejlődés alapjait.

Ennek, valamint a földművelésügyi minisztérium és vezetőinek azóta szakadatlanul tanúsított erélyes és következetes támogatásának köszönhető, hogy az ország évi selyemgubótermése másfél évtized alatt 2500 kilóról másfél millió kilóra, a selyemtermelés foglalkozó családok száma pedig százezerre emelkedett, valamint hogy csakis ama részeiben az országnak, hol a selyemtenyésztés megkezdéséhez elégséges szederfa található, 15 millió forint keresethez jutottak a selyemtenyésztéssel foglalkozó legszegényebb családok s pedig éppen tavaszkor az aratás előtt, a midőn azok némi mellékkeresetre leginkább utalva vannak.

Az elért eredmények legfontosabbikát azonban annak a ténynek a konstatálása képezi, mint ma már minden szakember kétségtelennek tart, hogy t. i. e termelési ágra nézve kedvező égalji, valamint gazdasági viszonyainknál fogva az ország háromnegyed részében évenként 20—25 millió kiló selyemgubó ugyanannyi forint értékben volna termelhető, ha az ország kellő szederfaállománnyal bírna.

A selyemtenyésztés ez első alapfeltételének megteremtése főleg a törvényhatóságok kezében van, a mennyiben ők vannak első sorban hivatva, a községi faiskolák rendezése és a járási faiskola-felügyelői intézmény életbeleptetése által, az ország szederfaállományát növelni annál inkább, mert az egyedüli nehézséget, mely ez irányban való hazafias törekvéseiknek útjában állt, a jelenlegi földművelésügyi m. kir. miniszter ur immár elhárította az által, hogy a szükséges szederfacsemetek előállítását és azoknak ingyenes kiosztását biztosította mindazok számára, kik azok végett az orsz. selyemtenyésztési felügyelőséghez Szegzárdrá fordulnak.

Ha a kiállításon bemutatott eredmények feltüntetése által a selyemtenyésztés ügye iránti bizalmat és érdeklődést úgy a döntő körökben, mint a nagy közönségnél fokozni sikerült, akkor kiállításunk meg fogja hozni a köztügyre azt a hasznot, melyet általa elérni reméltünk.

Ez érdeklődést fokozni véltük az által is, hogy a selyemtenyésztés összes miveletoit, a petekészítéstől egészen a kész selyemszövegetig, bemutatjuk és pedig nemcsak úgy, amint e miveleteket Magyarországon és Európában, hanem azokban a módozatokban is, melyek szerint ezeket a selyemtenyésztés ősi hazájában Japánban végezni szokták.

Bemutatjuk végre az ügy tovább fejlődésének egyedüli realis alapját, a szederfa-tenyésztést.

Míndez a földmiv. m. kir. minisztérium orsz. selyemteny. felügyelőségének ügykörébe

tartozik. De ennek határam túlesik és nem tartozik szorosan a selyemtenyésztés meghonosításához: a tulajdonképeni selyemipar vagyis selyemszövő, mely iparág meghonosítása inkább a jövő feladata.

Hogy mit érhetünk el a selyemipar terén is? ezt leginkább az által véltük feltüntetni, hogy a világ legelőbbre haladott selyemipar-államának legjelentékenyebb székhelyén, Lyonban, Magyarországon termelt selyemből készítettünk szöveteket, melyek a legnagyobb igényekben megfelelnek és ez által a magyar selyem versenyképességét bizonyítják.

Az 1850-es évek elején a selyemhernyők közt egy ragályos betegség lépett fel, mely Európa selyemtermelését 1/5-re csökkentette és a kárt, melyet e veszélyes betegség Európa selyemiparának okozott, milliárdokra becsülték.

Életkérdést képezett tehát Európa selyemtenyésztésére e betegség ellen az óvszert megtalálni.

Lebert a zürichi, ugy Carnalia és Catonai olasz tudósok által tett kísérletek alapján végre Pasteur, a francia tudós és munkatársa Duclaux állapították meg azt a módszert, mely a betegség leküzdését lehetővé tette és melynek gyakorlati alkalmazása körül magának érdemeket szerzett a görzsi cs. kir. gazdasági vegyikisérő intézet, hol Haberlandt, a magyaróvári gazdasági akadémia volt tanára, és Bolle János, ez intézet mai vezetője, működött.

Az eljárás a következő:

A legegészségesebb tenyésztésekből kiválogatjuk a legtökéletesebb gubókat és azokat ugynevezett hárfákba rakjuk.

A gubóban az élő báb pillévé átváltozván, a pille a gubóból kibúvik. Ezután a tökéletesen egészséges pilléket kiválasztják, páronként tüllzacskókba teszik, s ezeket külön állványokra felaggatják.

A f. 1896. évben már közel három ezer ily hárfá van az egész országban 36 helyen fölállítva.

A pillék párosítására az 1895. évben 6 millió zacskó készült és pedig házilag, olyformán, hogy a zacskók elkészítésére vásárolt tüllfeldolgozás végett a legszegényebb sorsuaknak osztottuk ki.

E zacskók készítéséhez szükséges volt 1895-ben 74,418 méter tüll, 100 kilogramm czérna és 600 klg. csiriz. A zacskók összesen 11.150 frtba kerültek, mely összegből napszám-bérre 2985 frt esik.

Minekutána a pillepárok petéiket lerakták, a már elhalt pillepárokat a zacskókból kivesszük, az erre készült fatálczára tett kis mozsarakban megtörjük és kevés vízzel vegyítjük.

Minden mozsár fölé azt a zacskót függeszthetjük, melyben az azon mozsárba tett pillepártól származó peték vannak.

A mozsárban levő vegyületekből egy cseppet a 600-szor nagyító görcső alá teszünk és ott megvizsgáljuk.

Ha a pillepárok nagyítóvegen való vizsgálatánál a félt betegség bakteriumait felfedezzük, akkor azt a petét, mely az ily pillepároktól származott, megsemmisítjük; ellenben, ha ily bakterium nem mutatkozik, akkor a petét, mint használhatót, további gondozás alá adjuk.

A szegzárdi telepen 1895-ben három hó lefolyása alatt 5.337,105 pillepárt vizsgáltak meg nagyítóveggel.

E munkával foglalkozott 1895-ben 121 görcsővező, kik a vizsgálatot végezték; 20

egyén, kik a görcsővezést első és második fokban felülvizsgálták és 507 munkás a mellek dolgok végzésére. A petekészítésre fizetett összes napszám-bér 1895-ben 33.027 frtot tett ki.

A petekészítés jó eredményének főfeltétele a tisztaság lévén, különös gondot kell fordítani a görcsővezésnél használt edények mosására.

A három egymás fölé helyezett kád közül a legalsóban mossuk a mozsarakat először, a középsőben másodsor, végül a legfelsőben öblögetjük.

A használhatónak talált petét, miután a zacskókról lemosták és megszáritották, nagy szőlős szekrényekbe teszik és azokban tavaszig tartják, különös gonddal arra, hogy az illető helyiségben a kellő alacsony hőfok egyenletesen főtartassék. Tavasszal a petét 10—16 grammokint szőlős dobozokba mérik; a dobozokat kis rekeszekre helyezve, átlukgatott szőlős ládában szállítják az egyes selyemtenyésztési felügyelőkhöz.

A selyemtenyésztési felügyelők a vett petét az egyes községekben a jelentkezett termelők számarányának megfelelő mennyiségben egy erre már előzetesen felfogadott és kitanított egyénnek adják, ki a község számára küldött pete egész mennyiségét egy helyiségben kikelteti, kikeltés után pedig a 2—3 napos hernyókat a tenyésztők között kiosztja.

Ily doboz a pete szétküldésére 1895-ben házilag 173.800 darab készült az intézetnél.

E dobozokat 1895-ben 851 ládában 110 felügyelőnek küldték el, kik a petét kikeltésre 2620 községben 2509 egyénnek adták át.

(Folytatása következik.)

Piaci árak.

Nagy-Egyed, 1896. aug. 27

Buza legjobb	1	véka	1-05
" közepeszerű	"	"	—90
Kétszeres legjobb	"	"	—80
" közepeszerű	"	"	—70
Rozs legjobb	"	"	—70
" közepeszerű	"	"	—65
Zab legjobb	"	"	—40
" közepeszerű	"	"	—35
Kukoriceza (tengeri)	1	véka	—80
Burgonya	"	"	—35
Széna legjobb	"	egy szekér	5.—
Szalma legjobb	"	"	2.—
Bikkfa 1 köbm. kereztalakás nélkül, 1 m. hosszú	"	"	3-50
Cserfa 1 " " " " "	"	"	3-20
Tölgyfa 1 " " " " "	"	"	3-50
Faszén kemény	"	egy hektoliter	1-70

Marhahús	1 kilogramm	—36
Sertéshús	"	—44
Szalonna	"	64—72
Disznósír	"	—75
Vöröshagyma	"	—10
Fokhagyma	"	—10

Szerkesztőség:

Dr. MAGYARI KÁROLY. TÖRÖK BERTALAN.

Kiadók: Címer és Lingner.

Címer és Lingner könyvnyomdája, Nagy-Egyeden.

Dr. Wagner Vilmos gyógyszerész

Ferencz-pálinkája

(Sósorszesz).

hasznos gyógyszer

a csúsz, köszvény és tagszaggatás fájdalmait ellen,

üvegenként 40 krért

kapható: N. Enyeden Papp, Offenbányán Schmidt, Topánfalván Binder gyógyszerészeknél. 798 3—3

A jegyzői teendőkhöz jártas, a magyar és oláh nyelvet értő, megbízható jegyzői irnokra, vagy e híján a jegyzői pályára készülő, egy nőtlen fiatal emberre volna szükségem.

E tárgyban ajánlatokat elfogad és választ ad

Vajadson, 1896. évi aug. 24.

Tánczos János,
kőrjegyző.

808 2—2

A magyar-utczai 70-ik szám alatt levő

házas telek

szólóvel együtt örök áron eladó.

Értekezni lehet jelenleg a koll. utczában Herepei tanár ur lakásán.

A brassói portland-czement-gyár

ajánlja legkitünőbb

Portland-czementjét

felelősség mellett folyton egyenlő és teljesen megbízható minőségben, bármely vasuti állomáshoz szállítva, a legolcsóbb árban.

Nagy-Egyeden kapható: WINKLER JÁNOS urnál, ahol

Román-czement

mindig a legjobb minőségben található.

809 1—10

Iroda: Főter 38. sz.

Telefon-sz. 5. és 6.

Cirner és Lingner

Papirzacskó- és Pénztári tömb Gyár,
Könyvnyomda vállalat

* * **Nagy-Enyeden.** * *

Modern berendezése, dús felszerelése
s jeles munkaerőinél fogva képes az
erdélyrészi hasonnemű vállalatokkal ver-
senyezni úgy az árak, mint a munkák
kivitele tekintetében.

A „Közérdek“

a megye egyetlen politikai lapja. Egyike
a vidék legelterjedtebb lapjainak s mint
ilyen,

**hirdetések közlésére
kiválóan alkalmas.**

A nyomda
hét gyorsajtóval
működik.

Újdonságok
mindig nagy vá-
lasztékban.